

ІМУНІТЕТ ВІД ДАЧІ ПОКАЗАНЬ СВЯЩЕНОСЛУЖИТЕЛЯМИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

ИММУНИТЕТ ОТ ДАЧИ ПОКАЗАНИЙ СВЯЩЕНОСЛУЖИТЕЛЯМИ В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ УКРАИНЫ

IMMUNITY FROM EVIDENCE BY PRIESTS IN CRIMINAL PROCEEDINGS OF UKRAINE

Анотація: у статті досліджується таке питання, як імунітет від дачі показань священнослужителями в кримінальному процесі України. Проаналізовано основні питання, що уможливають повноцінне дослідження тематичного напрямку.

Ключові слова: імунітет, священнослужитель, кримінальний процес.

Аннотация: в статье исследуется такой вопрос, как иммунитет от дачи показаний священнослужителями в уголовном процессе Украины. Проанализированы основные вопросы, что делает возможным полноценное исследование тематического направления.

Ключевые слова: иммунитет, священнослужитель, уголовный процесс.

Annotation: in article, such question as immunity from evidence by priests in criminal proceedings of Ukraine is investigated. The main questions are analysed that gives a possibility to a full-fledged research of the thematic direction.

Key words: immunity, priest, criminal proceedings.

Вступ. У сучасних державницьких процесах гарантування сприятливих умов для розвитку суспільної моралі та

гуманізму, громадянської злагоди і співробітництва людей незалежно від їх світогляду чи віровизнання є одним із

пріоритетних напрямів діяльності держави. Одним із складових такого напрямку є нормативне закріплення та реалізація імунітету від дачі показань священнослужителями в кримінальному процесі України.

Відповідно до ч. 8 ст. 128–1 Кримінально-виконавчого кодексу України таємниця сповіді є недоторканою і охороняється законом. Забороняється оприлюднювати, фіксувати технічними засобами та відтворювати будь-яку інформацію, отриману зі сповіді. Відомості, отримані зі сповіді, не можуть бути предметом досудового розслідування, досудового слідства чи кримінального провадження, використовуватися як доказ. Ніхто в жодному разі не може допитувати священнослужителя, перекладача чи іншу особу з питань, пов'язаних з конфіденційністю сповіді [3]. Таке ж знаходимо у ч. 6 ст. 12 Закону України «Про попереднє ув'язнення» [4]. Крім того, ч. 6 ст. 128–1 Кримінально-виконавчого кодексу України встановлює, що адміністрація установ виконання покарань сприяє забезпеченню конфіденційності зустрічей засуджених із священнослужителями (капеланам) [3].

Постановка проблеми та аналіз літературних джерел. Імперативна заборона на допит окремих категорій осіб як свідків у кримінальній справі обумовлена специфікою інформації, якою вони володіють, способом її отримання та збереження такої інформації в таємниці, що не може залежати від волі особи, яка нею володіє [5]. Тому вважаємо за необхідне визначити предмет дачі показань священнослужителями у кримінальному процесі України, оскільки це основний елемент застосування процесуального імунітету до цієї категорії учасників процесу.

Результати досліджень. І.Б. Король зазначає, що таємниця сповіді священнослужителю є одним із видів професійної таємниці – конфіденційної

інформації, яка довіряється представникам певних професій громадянами з метою здійснення (захисту) своїх прав та законних інтересів (у тому числі права на свободу світогляду і віросповідання, яке згідно ч. 1 ст. 35 Конституції України включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодне відправлення релігійних культів і ритуальних обрядів, ведення релігійної діяльності) [6]. На думку М.С. Петрушкевич, суть феномена сповіді полягає у тому, що через вербалізацію вона допомагає очищенню [7, с. 11]. Символізуючи примирення віруючого з Богом, сповідь відбувається у формі його покаяння у власних гріхах перед священником, який відпускає гріхи. На відміну від протестантизму, який використовує прилюдне покаяння, православ'я та католицизм вважають сповідь таїнством [8, с. 87–88].

Таким чином, при встановленні імунітету священнослужителів у кримінальному процесі України необхідно враховувати наступні особливості: 1). Імунітет від дачі показань застосовується лише щодо відомостей, які були отримані священнослужителем саме під час обряду сповіді. 2). Як обов'язок збереження таємниці сповіді, так і відповідальність за її порушення передбачені нормами церковного права. 3). У православ'ї таїнниця сповіді – це сукупність даних про духовне та особисте життя віруючого, отриманих священнослужителем під час таїнства сповіді, розголошення яких заборонено канонами Православної Церкви [9, с. 25].

В той же час не погоджуємося з абсолютністю такого імунітету, оскільки згідно ч. 3 ст. 65 КПК України священнослужителі з приводу зазначених довірених відомостей можуть бути звільнені від обов'язку зберігати професійну таємницю особою, що довірила їм ці відомості, у визначеному нею обсязі. Крім того, в літературі зазначається, що якщо священнослужителю під час сповіді

стане відомо про замах на вчинення будь-якого смертного гріха (наприклад, вбивства), а також якщо злочин є важливим з суспільного погляду (готується акт тероризму, вибух, пожежа, техногенна катастрофа), священник повинен негайно повідомити про це владі.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що імунітет від дачі показань

священнослужителями в кримінальному процесі України є відносним і стосується лише відомостей, які отримані під час таїнства сповіді як релігійного таїнства покаяння у гріхах перед Богом. Такий імунітет не поширюється на інформацію про час і місце конфіденційної зустрічі зі священником

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний процесуальний кодекс України № 4651-VI від 13.04.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n886
2. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» від 23.04.1991 № 987-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12
3. Кримінально-виконавчий кодекс України № 1129-IV від 11.07.2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15
4. Закон України «Про попереднє ув'язнення» № 3352-XII від 30.06.1993 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3352-12
5. Ветріла Є. В. Правова природа заборона на допрос в якості свідателя окремих категорій лиц. *Постулат.* 2016. № 7. URL: http://e-postulat.ru/index.php/Postulaw/193/201
6. Король І. Б. Забезпечення конфіденційності сповіді громадян кримінально-правовими засобами: пропозиції до законодавства. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України.* 2008. Вип. 20. С. 194–200. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvchzu_2008_20_31
7. Петрушкевич М. С. Особливості вияв комунікаційної функції релігії: автореф. дис., канд. філос. наук. К., 2007. 20 с.
8. Рогатинська Н. Особи, які не підлягають допиту як свідки. *Актуальні проблеми правознавства.* 2016. Вип. 4. С. 86–89. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/arprpr_2016418
9. Пристінський І. О. Правове забезпечення таємниці сповіді в чинному законодавстві України та канонах Православної Церкви. *Адвокат.* 2011. № 9. С. 22–26.